

تجزیه و تحلیل و بررسی وضعیت توسعه یافتگی شهرستانهای استان یزد از نظر مؤلفه‌های اطلاع‌رسانی در سالهای 84-1380

سیدحسب‌الله میرغفوری¹

زهرا صادقی آرانی²

چکیده

اطلاع‌رسانی به عنوان ابزاری اساسی برای توسعه فرهنگی و متعاقب آن زیرساختی برای توسعه در سایر بخشهای کشور به شمار می‌رود. یک جامعه بدون بهره‌گیری از اهرم توانمند اطلاع‌رسانی، در دستیابی به توسعه با مشکل مواجه خواهد شد. به عبارت دیگر، بهبود شبکه‌های اطلاع‌رسانی عمومی به عنوان پیش‌نیاز برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری، به بهبود و افزایش توسعه یافتگی در تمام جنبه‌های آن منتهی می‌شود. بدین منظور، مقاله حاضر با هدف بررسی و تجزیه و تحلیل توسعه یافتگی شهرستانهای استان یزد از نظر شاخصهای اطلاع‌رسانی عمومی و روند تغییرات آن طی سالهای 84-1380 و به منظور برنامه‌ریزی در این بخش، انجام گرفته است. روش تحقیق در این پژوهش «توصیفی - تحلیلی» است و جامعه‌ی آماری آن را شهرستانهای استان تشکیل می‌دهد. برای انجام این تحقیق، پس از تعیین شاخصهای توسعه یافتگی اطلاع‌رسانی، آمار و داده‌های آن از سالنامه آماری و سازمان فرهنگ و ارشاد اسلامی این استان تهیه گردیده است. به منظور اندازه‌گیری توسعه یافتگی اطلاع‌رسانی این استانها، از روش تاکسونومی عددی و با استفاده از 11 شاخص بهره گرفته شده است. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد حدود نیمی از شهرستانهای این استان از امکانات اطلاع‌رسانی کافی محرومند. شهرستانهای ابرکوه، بافق، مهریز و اردکان از نظر شاخصهای اطلاع‌رسانی طی سالهای 84-1380، همواره جزء شهرستانهای برخوردار استان به شمار می‌روند. شهرستانهای خاتم، طبس و صدوق نیز شهرستانهای محروم از امکانات اطلاع‌رسانی استان بوده‌اند. سایر شهرستانهای این استان نیز در زمره شهرستانهای نیمه‌برخوردار به شمار می‌روند. کلیدواژه‌ها: توسعه یافتگی، اطلاع‌رسانی، تاکسونومی عددی، استان یزد.

مقدمه

از توسعه فرهنگی به عنوان زیربنای توسعه در سایر جنبه‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و ... یاد شده است، به طوری که صاحب‌نظران اغلب توسعه را تحولی فرهنگی قلمداد کرده و بی‌توجهی به مؤلفه‌های آن را باعث شکست در مسیر توسعه می‌دانند (Mexico City, 1982). یکی از مهم‌ترین شاخصها و ابزار توسعه فرهنگی که در دهه‌های اخیر توجه ویژه‌ای به آن شده، اطلاع‌رسانی است.

اطلاع‌رسانی رکن اساسی در تحکیم استقلال و وحدت ملی و پیشبرد هدفهای توسعه در سایر زمینه‌ها به شمار می‌رود (شاه شجاعی، 1378). به عبارت دیگر، در دهه‌های اخیر از اطلاع‌رسانی به عنوان اهرمی توانمند که جامعه را در دستیابی به توسعه یافتگی یاری می‌رساند، یاد شده است؛ تا آنجا که رابطه‌ای مستقیم بین آن و عقب‌ماندگی‌های یک کشور قایل شده‌اند (Lee, 1978). در فصل چهارم برنامه چهارم توسعه جمهوری اسلامی ایران نیز این مهم مورد توجه قرار گرفته است. در ماده 44 این برنامه، به منظور دسترسی گسترده، امن و

۱. عضو هیئت علمی دانشگاه یزد. Email: Mirghafoori@yazduni.ac.ir

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت دانشگاه یزد

ارزان شهروندان به اطلاعات، دولت موظف به حمایت و سرمایه‌گذاری در تولید و عرضه انواع اطلاعات، کسب سهم مناسبی از اطلاعات و ارتباطات بین‌الملل از طریق توسعه مراکز اطلاعاتی و همچنین توسعه زیرساختهای ارتباطی و در نهایت تهیه و تصویب سند راهبردی برقراری امنیت در فضای تولید و تبادل اطلاعات کشور گردیده است. به طور کلی، می‌توان گفت، امروزه اگر چه تولید و ایجاد علم و دانش به عنوان یک ارزش و ضرورت برای پیشرفت و توسعه یک جامعه قلمداد می‌شود، اما توزیع عادلانه اطلاعات و امکان برخورداری تمام اقشار جامعه از آن، میزان اثربخشی و کارایی تولید علم را تضمین می‌کند. در این میان، کتاب و آنچه به آن مربوط می‌شود، از جمله کتابخانه‌ها و بویژه کتابخانه‌های عمومی، نقش شکل دهنده و سازنده‌ای در توسعه فرهنگی دارند. در این میان، آنچه بیش از همه باید تغییر کند ذهنیت جامعه است و ذهنیت یعنی اندیشه، و بستر اندیشه نیز از راه رسانه‌های ارتباطی و اطلاعاتی از جمله کتاب میسر می‌شود.

توسعه فرهنگی و اطلاع رسانی

از توسعه در مکاتب مختلف و همچنین دوره‌های زمانی متفاوت تعاریف گوناگونی ارائه شده است (ملانوری شمسی و همکاران، 1382). توسعه در ابتدا به معنای نرخ رشد اقتصادی قلمداد می‌شد، اما بعدها به مفهوم کاهش یا از میان بردن فقر، بیکاری، نابرابریهای اجتماعی و تغییرات اساسی در ساختار اجتماعی گرایش پیدا کرد (زیاری، 1379). «میردال»³ از توسعه به عنوان حرکت یک سیستم یکپارچه اجتماعی به سمت جلو که مسیر آن را یک مجموعه شرایط تعیین می‌کند، یاد کرده است؛ به طوری که در برابر شکوفایی کامل تواناییهای ذاتی انسان مانعی ایجاد نشود و انسان به هدفهای سه‌گانه «حقیقت»، «خوبی» و زیبایی دست یابد (محمودی و فیض‌پور، 1376). «مایکل تودارو»⁴ (1378) توسعه را جریانی چند بُعدی می‌داند که مستلزم تغییرات اساسی در ساختار اجتماعی، طرز تلقی عامه مردم و نهادهای ملی و نیز تسریع رشد اقتصادی، کاهش نابرابری و ریشه‌کن کردن فقر مطلق است (مصری‌نژاد و ترکی 1383). «راجرز و شومیکر»⁵ از بزرگان علم ارتباطات، توسعه را برابر با تجدیدگرایی و نوعی تغییر اجتماعی که در آن عقاید نو در یک اجتماع معرفی می‌شوند تا باعث افزایش درآمد سرانه و سطح زندگی از طریق روشهای تولید بیشتر شود، معرفی می‌کنند (مُحنک، 1373). در تعاریف اخیر از توسعه، بیشتر بر جنبه‌های انسانی زندگی بشر تأکید شده و محتوای اصلی توسعه را بهبود بخشیدن به شرایط زندگی افراد در جامعه می‌دانند. به طور کلی، توسعه در مفهوم عام خود از قوه به فعل در آوردن توانمندیهای افراد جامعه و امری پویا و درون‌زا تعریف شده است (هنری پاول، 1374).

از مفهوم اطلاع‌رسانی نیز تعاریف متعددی ارائه شده است. این واژه در اصطلاحنامه کتابداری، به دانشی که درباره کیفیت و کاربرد اطلاعات، نیروی حاکم بر جریان اطلاعات و همه ابزار اطلاعات برای دسترس‌پذیری و استفاده مطلوب، اطلاق شده است. اطلاع‌رسانی به گردآوری، سازماندهی، ذخیره، بازیابی، ترجمه، انتقال، تبدیل و کاربرد اطلاعات مربوط می‌شود (سلطانی و راستین، 1372). در تعریف مفصلی که به ویژگیها، عملکرد و هدفهای اطلاع‌رسانی اشاره شده، چنین آمده است: «علم اطلاع‌رسانی درباره راه‌ها و

1. Mirdal.

2. Michael P. Todaro.

3. Rogers and Shoemaker.

روشهایی که مردم مختلف اطلاعات را در کارهایشان به کار می‌گیرند، آنها را مطالعه می‌کنند و برای رسانیدن آن‌گونه اطلاعاتی که آنها برای وظایفشان احتیاج دارند روشهای کارآمدی را تدارک می‌بینند، صحبت می‌کنند».

هر نظام اطلاعاتی که دانش را در میان مردم توزیع کند، باید سه نیاز اساسی را برآورده سازد؛ نخست آنکه بتواند به استفاده‌کننده بگوید اطلاعاتش را از کجا بیاید، دوم آنکه بتواند هر زمان استفاده‌کننده تصمیم گرفت و خواست، اطلاعات را به او برساند و سوم، باید بتواند در محدوده‌ای از زمان که استفاده‌کننده تعیین می‌کند، پاسخ بگوید. بنابراین، علم اطلاع‌رسانی با راه و روشهایی سر و کار دارد که مردم مختلف اطلاعات را به وجود می‌آورند، نمایه می‌کنند، روی آنها عنوان می‌گذارند، ذخیره می‌کنند، می‌جویند، تحلیل می‌کنند، می‌فرستند، می‌گیرند و آن را به کار می‌بندند (آذرننگ، 1370). به طور کلی اطلاع‌رسانی را می‌توان فرایند تولید، نگهداری، بازیابی و رساندن اطلاعات تصور کرد (آزاد، 1375). به عبارتی دیگر، اطلاع‌رسانی حوزه‌ای است که به مناسب‌سازی اشاعه اطلاعات می‌پردازد و مناسب‌سازی شامل تمام فرایندهایی است که سبب می‌شود اطلاعات به گونه‌ای قابل استفاده در دسترس جوینده آن قرار گیرد (حری، 1369).

در تمام تعاریف ارائه شده درباره اطلاع‌رسانی، دسترس‌پذیری⁶ اطلاعات را حاصل عملکرد مراکز اطلاع‌رسانی دانسته و به نحوی بر آن تأکید شده است. بنابراین، هدف اطلاع‌رسانی در همه تعاریف آن به تسهیل دسترس‌پذیری اطلاعات برای نیازمندان آن ختم می‌شود.

چنانکه اشاره شد، توسعه سطح اطلاع‌رسانی در جامعه، به عنوان یکی از پیش‌نیازهای اساسی برنامه‌ریزی و توسعه فرهنگی جامعه مطرح است. از آنجا که در برنامه‌ریزی جهت بهبود وضعیت اطلاع‌رسانی در جامعه و تسهیل زمینه‌های توسعه فرهنگی، پایش وضعیت موجود مناطق از لحاظ مؤلفه‌های مختلف اطلاع‌رسانی از ضروریات است، لذا این تحقیق بر آن است تا وضعیت موجود شهرستانهای استان یزد را از لحاظ سطح و درجه برخورداری از مؤلفه‌های اطلاع‌رسانی و به عبارت دیگر میزان دسترسی به این مؤلفه‌ها را مورد بررسی قرار دهد و بر اساس نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها، پیشنهادات لازم را برای توسعه وضعیت شهرستانها از لحاظ اطلاع‌رسانی ارائه دهد.

روش تحقیق و جامعه آماری

روش تحقیق در این پژوهش توصیفی - تحلیلی است و جامعه آماری آن را شهرستانهای ده گانه استان یزد تشکیل می‌دهد. در این پژوهش، ابتدا با مطالعه کتابخانه‌ای به تعیین شاخصهای توسعه‌یافتگی پرداخته شده و پس از آن طی کار میدانی، داده‌های مورد نیاز از سازمان فرهنگ و ارشاد اسلامی و سالنامه آماری این استان طی سالهای 84-1381 استخراج شده است. شایان ذکر است، در سالنامه آماری، جمعیت استانها تنها در سال 1381 در دسترس بود. اما از آنجا که رویکرد مورد استفاده، به آمار جمعیت در سالهای مورد بررسی نیاز داشت، به منظور دسترسی به جمعیت دقیق این سالها و در نتیجه افزایش دقت نتایج، با اضافه کردن آمار تولد سالهای متوالی شهرستانها به جمعیت فعلی و کسر آمار مرگ و میر هر سال از آن، آمار جمعیتی دقیق شهرستانها در سالهای مورد بررسی به دست آمد. اگرچه برای تعیین درجه توسعه‌یافتگی مناطق روشهای متعددی وجود دارد (فیض‌پور، 1373) اما در این پژوهش از روش تاکسونومی عددی

1. Accessibility.

(Numerical Taxonomy Method) که در رتبه‌بندی مناطق کاربرد دارد (Eghbali, 2007 & Azadeh, 2007)، استفاده گردیده است. این روش از معتبرترین و بهترین روشهای درجه‌بندی مناطق از لحاظ توسعه‌یافتگی و تعیین میزان کیفیت دسترسی مناطق به امکانات مختلف است که برای اولین بار توسط آدنسون⁷ در سال 1763 مطرح گردید و در سال 1950 توسط گروهی از ریاضیدانان بسط داده شد. (زیاری، 1378 و آذر و رجب‌زاده، 1381). این تکنیک با استفاده از شاخصهای گوناگون و طی مراحل نه‌گانه به درجه‌بندی مناطق از لحاظ توسعه‌یافتگی می‌پردازد که در ادامه به این مراحل اشاره می‌شود.

2-1. روش تاکسونومی عددی

این روش شامل نه مرحله به قرار زیر است:

مرحله 1. مشخص نمودن مناطق مورد نظر برای ارزیابی میزان توسعه یافتگی و تعیین شاخصهای توسعه
در این مرحله، ابتدا مناطق مورد بررسی مشخص شده و سپس شاخصهای سنجش میزان توسعه یافتگی مناطق تعیین می‌گردد.

مرحله 2. تشکیل ماتریس داده‌ها

در این مرحله، با بررسی بولتنهای اطلاعاتی و همچنین سالنامه‌های آماری، داده‌های مورد نیاز استخراج می‌شود و در ماتریسی که در سطرهای آن مناطق و در ستونها شاخصها آورده شده است، قرار می‌گیرند. هر درایه⁸ در این جدول بیانگر وضعیت منطقه‌ی i از نظر شاخص j می‌باشد.

مرحله 3. بی‌مقیاس کردن⁹ ماتریس

برای قابل مقایسه شدن شاخصهای مختلف نسبت به یکدیگر، باید ماتریس داده‌ها بی‌مقیاس شود. بدین منظور، از رابطه Z نرمال استاندارد به صورت زیر استفاده می‌شود.

$$Z_{ij} = \frac{X_{ij} - X_i}{S_i}$$

X_i : میانگین شاخصها یا هر یک از ستونهای ماتریس

S_i : انحراف معیار هر ستون از ماتریس

در این مرحله، بزرگترین عدد موجود در هر ستون در انتهای ستون مشخص شده و به آن ایده‌آل مثبت (DO_j) گفته می‌شود.

مرحله 4. تعیین فاصله مرکب بین مناطق

در این مرحله، با داشتن ماتریس استاندارد Z می‌توان فاصله هر منطقه را از سایر مناطق به نسبت شاخصهای تعیین شده به دست آورد. این فاصله با استفاده از رابطه زیر محاسبه می‌شود:

$$D_{ab} = \sqrt{\sum_{j=1}^m (Z_{aj} - Z_{bj})^2}$$

در اینجا a و b دو منطقه‌ی مورد ارزیابی هستند. این عملیات یک نوع

محاسبه زوجی بین هر دو منطقه با هم است. از رابطه زیر می‌توان نتیجه گرفت:

1. فاصله منطقه‌ی a از b برابر فاصله b از a است.

2. فاصله هر منطقه از خودش برابر صفر است.

مرحله 5. تعیین کوتاه‌ترین فاصله

1. M. Adenson.

2. Normalize.

۱. هر یک از رقم‌ها یا عنصرهایی که در یک جدول یا آرایه قرار گرفته.

در این مرحله، کم‌ترین میزان فاصله هر سطر از ماتریس تعیین می‌شود. سپس میانگین هر کدام از مناطق و انحراف معیار آنها به دست آمده و همین کار برای کوتاه‌ترین فاصله نیز انجام می‌شود.

مرحله 6. همگن سازی مناطق

ممکن است مناطقی داشته باشیم که دارای فاصله‌های بسیار بیشتر یا کمتر از سایر مناطق باشند؛ به عبارت دیگر، در جامعه مورد بررسی ما منطقه بسیار توسعه یافته یا بسیار محروم وجود داشته باشد (تقوایی و رضایی، 1383) که با سایر مناطق ناهمگون باشد. الگوریتم در این زمان حذف این مناطق از گردونه درجه بندی را پیشنهاد می‌دهد. بنابراین، به منظور حذف این گزینه‌ها حد بالا و پایین فاصله‌ها را به صورت زیر به دست آورده و چنانچه منطقه‌ای در این فاصله نباشد، حذف خواهد شد.

$$\text{Or}(+) = dr + 2sdr \quad \text{حد بالا}$$

$$\text{Or}(-) = dr - 2sdr \quad \text{حد پایین}$$

مرحله 7. تعیین الگو یا سرمشق مناطق

در این مرحله فاصله‌ی هر یک از مناطق از مقدار ایده آل (که در مرحله 4 تعیین شد) به صورت زیر تعیین می‌شود. فاصله‌ی کم از ایده آل، نمایانگر توسعه یافتگی و فاصله‌ی زیاد عدم توسعه یافتگی را نشان می‌دهد.

$$C_{io} = \sqrt{\sum_{j=1}^m (Z_{ij} - Z_{bj})^2}$$

مرحله 8. درجه بندی میزان توسعه یافتگی مناطق

در این مرحله، به درجه بندی میزان توسعه یافتگی مناطق پرداخته می‌شود.

میزان توسعه یافتگی یک منطقه (Fi)، بر اساس فرمول زیر قابل محاسبه است:

$$Fi = C_{io} / C_o$$

Fi: درجه توسعه یافتگی مناطق

C_{io}: سرمشق توسعه‌ی هر منطقه

C_o: حد بالای توسعه یافتگی.

به منظور محاسبه C_o، میانگین و انحراف معیار C_{io}ها مشخص شده و از رابطه زیر استفاده می‌کنیم:

$$C_o = C_{io} + 2sC_{io}$$

مرحله 9. تحلیل نتایج و تعیین کیفیت توسعه یافتگی

در این مرحله Fi های محاسبه شده برای هر منطقه مورد تحلیل قرار می‌گیرد. در مدل تاکسونومی، Fi

بین صفر و یک قرار می‌گیرد و مبنای قرار گرفتن یک منطقه در یکی از طبقات سه گانه:

برخوردار از امکانات (کیفیت بالای توسعه یافتگی)

دارای امکانات محدود (کیفیت متوسط توسعه یافتگی)

محروم از امکانات (کیفیت پایین توسعه یافتگی)

میزان Fi محاسبه شده است. براساس این مدل، چنانچه عدد محاسبه شده از این روش برای یک منطقه،

بین صفر و 0/775 باشد، منطقه را از نظر کیفیت توسعه یافتگی برخوردار از امکانات (توسعه یافته)، 0/775 تا

0/884 دارای امکانات محدود (نیمه توسعه یافته) و 0/885 تا 1 را محروم از امکانات (توسعه نیافته) می‌نامند.

لازم به ذکر است، روایی مدل تاکسونومی و تعیین دامنه‌های آن از طریق به کارگیری متعدد این مدل در

پروژه‌های تحقیقاتی متعدد توسط مبتکران آن مورد تأیید قرار گرفته است.

2-2. شاخصها

شاخصهایی که در این تحقیق برای اندازه گیری میزان توسعه، یا توسعه یافتگی اطلاع رسانی استانهای

کشور به کار گرفته شده، عبارتند از:

1. تعداد کتابخانه‌های عمومی به ازای هر یک میلیون نفر.
2. تعداد کتابخانه‌های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان به ازای هر یک میلیون نفر.
3. تعداد کتاب‌های کتابخانه‌های عمومی به ازای هر 1000 نفر.
4. تعداد کتاب‌های کتابخانه‌های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان به ازای هر 1000 نفر.
5. تعداد اعضای کتابخانه‌های عمومی به ازای هر 1000 نفر.
6. تعداد اعضای کتابخانه‌های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان به ازای هر 1000 نفر.
7. تعداد مراجعان سالانه کتابخانه‌های عمومی به ازای هر 1000 نفر.
8. تعداد مراجعان سالانه کتابخانه‌های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان به ازای هر 1000 نفر.
9. تعداد نمایشگاه کتاب به ازای هر 1000 نفر.
10. تعداد بازدیدکننده از نمایشگاه به ازای هر یک میلیون نفر.
11. تعداد چاپخانه به ازای هر یک میلیون نفر.

در ادامه با ورود مقدار عددی شاخصهای فوق در مدل تاکسونومی، به محاسبه درجه توسعه‌یافتگی شهرستانهای استان یزد از نظر مؤلفه‌های اطلاع‌رسانی و کیفیت توسعه یافتگی آن مناطق پرداخته می‌شود. نتایج به‌دست آمده از این تجزیه و تحلیل‌ها در جدولهای بعدی ارائه می‌گردد.

نتیجه‌گیری

پس از جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز و تحلیل آنها با استفاده از روش تاکسونومی عددی، نتایج زیر حاصل گردیده است. جدول 1 و همچنین نمودار 1، درجه توسعه‌یافتگی استان یزد از نظر شاخصهای اطلاع‌رسانی را به تفکیک شهرستان و سال نشان می‌دهد. در این جدول، روند توسعه‌یافتگی شهرستانهای این استان ارائه گردیده است. وضعیت شهرستانهای استان یزد به تفکیک کیفیت توسعه‌یافتگی اطلاع‌رسانی نیز در جدول 2 آمده است. در جدول 3، تعداد و درصد شهرستانهای استان یزد به تفکیک سالهای مورد بررسی نشان داده شده است. نتایج این پژوهش حاکی از آن است که قریب نیمی از شهرستانهای این استان از امکانات اطلاع‌رسانی کافی محرومند. شهرستانهای ابرکوه، بافق، مهریز و اردکان از نظر شاخصهای اطلاع‌رسانی طی سالهای 84-1380 همواره جزء شهرستانهای برخوردار استان به‌شمار می‌روند. شهرستانهای خاتم، طبس و صدوق نیز از امکانات اطلاع‌رسانی استان محروم بوده‌اند. سایر شهرستانهای این استان نیز در زمره شهرستانهای نیمه‌برخوردار به‌شمار می‌روند. در این میان، اگرچه شهرستان یزد در سالهای 82-1380 جزء مناطق برخوردار از امکانات اطلاع‌رسانی بوده، اما در سالهای بعد به شهرستانهای نیمه‌برخوردار پیوسته است. این امر ممکن است به دلیل افزایش جمعیت باشد که اغلب بر اثر مهاجرت به این شهرستانها صورت گرفته است. شایان ذکر است، فاصله میزان توسعه‌یافتگی بین مناطق برخوردار، نیمه‌برخوردار و محروم نیز بسیار زیاد است. این امر حتی در بین شهرستانهای محروم نیز به چشم می‌خورد، به طوری که طبس که در دورترین فاصله از مرکز استان قرار داشته و به تازگی به این استان پیوسته است، از نظر میزان توسعه‌یافتگی اطلاع‌رسانی در مقایسه با سایر شهرستانهای استان در سالهای مورد بررسی اختلاف زیادی دارد. این شهرستان با میزان توسعه‌یافتگی 0/967 در سال 1384، در میان شهرستانهای استان و در سالهای تحت بررسی در نامناسب‌ترین وضعیت قرار داشته است.

جدول 1. درجه توسعه‌یافتگی اطلاع‌رسانی استان یزد به تفکیک شهرستان و سال

سال	1380	1381	1382	1383	1384
شهرستان					

سال	کیفیت توسعه یافتگی	برخوردار از امکانات (توسعه یافته)					دارای امکانات محدود (نیمه توسعه یافته)		محروم از امکانات (توسعه نیافته)	
		درجه	رتبه	شهرستان	درجه	رتبه	درجه	رتبه	درجه	رتبه
1383	0/618	1	ابرکوه	0/678	1	0/815	5	0/950	9	
	0/666	2	مهریز	0/693	2	0/855	6	0/960	10	
	0/680	3	اردکان	0/700	3		7			
	0/688	4	بافق	0/708	4		8			
	0/758				5					
1384	0/616	1	مهریز	0/828	6	0/800	6	0/906	9	
	0/629	2	اردکان	0/831	7	0/827	7	0/948	10	
	0/645	3	تفت	0/855	8	0/851	8			
	0/718	4	بافق	0/868						
	0/728	5	ابرکوه							

جدول 3. تعداد و درصد شهرستانهای استان یزد به تفکیک سال و کیفیت توسعه یافتگی اطلاع رسانی

سال	کیفیت توسعه یافتگی				
	1384	1383	1382	1381	1380
تعداد	5	4	6	5	7
	0/50	0/40	0/60	0/50	0/70
تعداد	3	4	2	2	1
	0/30	0/40	0/20	0/20	0/10
تعداد	2	2	2	3	2
	0/20	0/20	0/20	0/30	0/20

پیشنهادها

«اطلاعات» یک منبع حیاتی برای پیشرفت علمی و اقتصادی و متعاقب آن توسعه یافتگی هر کشوری به شمار می رود با توجه به آنکه امروزه تأکید محوری نه بر جمع آوری اطلاعات، بلکه برگردش صحیح و سریع اطلاعات است و شعار جمع آوری بیشتر اطلاعات، تصمیم گیری برتر جای خود را به گردش مناسب تر اطلاعات، تصمیم سازی کارا تر داده است، این وظیفه مسئولان است که به توزیع صحیح و عادلانه امکانات اطلاع رسانی در این شهرستان اقدام نمایند.

در این میان، اگرچه افزایش اطلاع‌رسانی همراه با توسعه امکانات پیشرفته آن مانند اینترنت، کتابها و مجله‌های الکتریکی و... صورت گرفته، اما جامعه از خواندن کتاب باز نمی‌ایستد و نشر چاپی همراه با نشر الکترونیکی به حیات خود ادامه می‌دهد. (Jackson, 1992). به همین دلیل، هنوز هم سرمایه‌گذاری برای ایجاد و تجهیز کتابخانه‌های عمومی به عنوان اصلی‌ترین و مستقیم‌ترین وسیله اطلاع‌رسانی بعد از صدا و سیما در جهت توسعه فرهنگی جامعه (اکبریان، 1383) ضروری به نظر می‌رسد. اهمیت این امر با توجه به افزایش حجم کتابهای منتشر شده در علوم گوناگون و افزایش قیمت کتاب در سالهای اخیر، دوچندان شده است.

با توجه به اختلافهای چشمگیری که بین میزان توسعه‌یافتگی اطلاع‌رسانی در بین شهرستانهای استان به چشم می‌خورد و با توجه به آنکه اطلاع‌رسانی به عنوان پیش‌نیازی برای برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری در سایر جنبه‌های زندگی به‌شمار می‌رود، به منظور توزیع مناسب و عادلانه امکانات براساس شرایط و ویژگیهای فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و... شهرستانها و کاهش این فاصله، افزایش زیرساختهای اطلاع‌رسانی بخصوص کتابخانه‌های عمومی و مراکز فرهنگی در مناطق محروم یا کمتر توسعه‌یافته، ضروری به نظر می‌رسد. در این سالها با وجود افزایش جمعیت با سواد شهرستانها اقدام چشمگیری در جهت افزایش یا تجهیز مراکز اطلاع‌رسانی صورت نگرفته است. افزایش نمایشگاه‌های دائمی کتاب نیز راه دیگری در تسهیل دسترسی شهروندان به ابزار اطلاع‌رسانی است. در این استان به این مورد کمتر توجه شده است، به طوری که در آخرین سال مورد بررسی تنها یک نمایشگاه کتاب در اکثر این شهرستانها برگزار گردیده است.

منابع

- آذر، عادل و علی رجب زاده (1381). **تصمیم‌گیری کاربردی رویکرد MADM**. تهران: نگاه دانش، 167-178.
- آذرننگ، عبدالحسین (1371). «اطلاعات و ارتباطات». تهران: سازمان فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- آزاد، اسد... (1375). «اطلاع‌رسانی به منزله‌ی فرآیند پرسش و پاسخ». **فصلنامه کتاب**، دوره 7، شماره 3. (پاییز 1375)، 14-36.
- اکبریان، مصطفی (1383). «اطلاع‌رسانی و تأثیر آن بر هویت فرهنگی». **فصلنامه کتاب**، سال پانزدهم، شماره 60، (زمستان 1383)، 25-33.
- **برنامه چهارم توسعه جمهوری اسلامی ایران (89-1384)**، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی.
- تقوایی، مسعود و جعفر رضایی (1383). «مقایسه درجه توسعه‌یافتگی مناطق روستایی شهرستانهای استان ایلام با استفاده از روش طبقه‌بندی تاکسونومی عددی». **مجله پژوهشی دانشگاه اصفهان**. شماره 146، 1-127.
- تودارو، مایکل (1378). **توسعه اقتصادی در جهان سوم**. ترجمه غلامعلی فرجاد، تهران: نشر سازمان برنامه و بوجه، صفحه 23.
- حری، عباس (1369). «اطلاع‌رسانی اصطلاحی نو با مضمونی کهن». **دانشمند (ویژه‌نامه اطلاعات)**. دوره 28، شماره 41 (تابستان 1369).
- زیاری، کرامت... (1378). **اصول و روش برنامه‌ریزی منطقه‌ای**. یزد: دانشگاه یزد.

شماره 16، 104-91. _____ (1379). سنجش میزان توسعه‌یافتگی فرهنگی استانهای کشور». مطالعات اجتماعی.

- سالنامه آماری کل، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، 1380.

- سالنامه آماری کل، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، 1381.

- سالنامه آماری یزد، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، 1382.

- سالنامه آماری یزد، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، 1383.

- سالنامه آماری یزد، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، 1384.

- سلطانی، پوری و فروردین راستین (1372). اصطلاح‌نامه کتابداری. کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران. تهران: ص 17.

- شاه‌شجاعی، علی (1378). «نقش ارتباطات و اطلاع‌رسانی در توسعه روستا». فصلنامه کتاب، سال یازدهم، شماره 39، (پاییز 1378)، 33-16.

- فیض‌پور، محمدعلی (1373). «جامع‌نگری در برنامه‌ریزی توسعه منطقه‌ای (استان یزد)». دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده علوم اقتصادی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، 75-30.

- محمودی، وحید و محمدعلی فیض‌پور (1376). «سنجش درجه برخورداری فرهنگی استانهای کشور». دانشور. شماره 17، 16-9.

- مَحْنَك، کاووس (1373). «انتقال تکنولوژی، راهبردی برای خوداتکایی علمی-فنی کشورهای خاورمیانه». تهران: کویر.

- مصری‌نژاد، شیرین و لیلا ترکی (1383). «تعیین درجه توسعه نیافتگی آموزشی استانهای ایران (تکنیک تاکسونومی عددی)». مجله دانشکده علوم اداری و اقتصاد دانشگاه تهران. شماره 3 و 4، (پاییز و زمستان 1383)، 196-177.

- ملانوری شمسی، هادی و دیگران (1382). «درآمدی بر توسعه اقتصادی». جلد اول، کرمان: نشر صنم.
- هنری پاول، مارک (1374). «فقر پیشرفت توسعه، ترجمه مسعود محمدی». تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی، صفحه 77.

-World Conference on Cultural Policies (1982). *Mexico City Declaration on Culture policy: Mexico city*

-Azadeh, A., Ghaderi & S.F, Ebrahimipour, V (2007). "An integrated PCA DEA framework for assessment and ranking of manufacturing systems based on equipment performance", *Engineering Computations*, 24(4): 347-372.

-Eghbali, Ali Reza (2007). "The Ranking Iran's Banks by Taxonomy Numerical Analysis". *Journal of International Research Publication*. vol 2:126-138.

-Guveli, asli, kilickaplan (2000). "A ranking of Islamic Countries in Terms of Their Levels of Socio-Economic Development". *Journal of Economic Cooperation*. 21 (1): 97-114.

–Human Development Report 2004: *Cultural Liberty in Today's Diverse World*, United Nations, 2004: 279.

–Jackson, Miles M (1992). “The Future of Book in an Electronic Era”. *Information and library*, vol 24, 307-313.

–Lee, John (1978). “*Towards Realistic Communication Policies: Recent Trends and Ideas Compiled and Analyzed*”. UNESCO, Paris.